

SZKIC STAŁEJ WYSTAWY

- 0 Wejście
- 1 Sądownictwo karne okresu narodowego socjalizmu (1933–1945)
- 2 Sądownictwo karne radzieckich władz okupacyjnych (1945–1950)
- 3 Sądownictwo karne w Radzieckiej Strefie Okupacyjnej i początkowym okresie NRD (1945–1957)
- 4 Dzieje Miejsca Pamięci (1959–1990)
- 5 Byłe Miejsce Straceń z pomnikiem „Bojownika Ruchu Oporu“ dłuta Arnda Wittiga

WYSTAWA W HISTORYCZNYM MIEJSCU

Kompleks budynków przy Münchner Platz w południowej dzielnicy Drezna służył od 1907 r. za siedzibę Sądu Krajowego, Areszt Śledczy i miejsce straceń. Miejsce Pamięci przypomina o ofiarach zbrodni, które w imieniu prawa wykonywano w Dreźnie w okresie nazistowskim (1933–1945), podczas okupacji radzieckiej i w początkowym okresie NRD.

Obecnie po tej sądowniczej działalności pozostało niewiele śladów, ponieważ Uniwersytet Techniczny w Dreźnie korzysta z tych budynków od roku 1957. Jedynie część zabudowań przeznaczono na Miejsce Pamięci. Na cały historyczny teren wskazują tablice i objaśnienia.

Otwarta w grudniu 2012 r. wystawa unaocznia za pomocą ponad 700 zdjęć, rysunków, przedmiotów i dokumentów rolę, jaką sądownictwo odegrało w Dreźnie w okresie nazistowskiej dyktatury, podczas okupacji radzieckiej i w początkowych latach NRD. Świadkowie tamtych czasów opowiadają podczas wywiadów o swoich doświadczeniach.

Główną część wystawy stanowią indywidualne losy reprezentantów różnych grup ofiar – ludzi, którzy w różnych okresach prześladowań stanęli w Dreźnie przed sądem, zostali uwięzieni lub straceni.

KONTAKT, DOJAZD, GODZINY OTWARCIA

Kontakt

Gedenkstätte Münchner Platz Dresden
Arbeitsstelle der Stiftung Sächsische Gedenkstätten
zur Erinnerung an die Opfer politischer Gewaltherrschaft

Georg-Schumann-Bau der TU Dresden
Münchner Platz 3, 01187 Dresden

Tel: 0351/4633 1990 · Fax: 0351/4633 1991
E-Mail: gedenkstaette@mailbox.tu-dresden.de
Website: www.muenchner-platz-dresden.de

Adres pocztowy
Gedenkstätte Münchner Platz Dresden, 01062 Dresden

Dojazd środkami komunikacji miejskiej

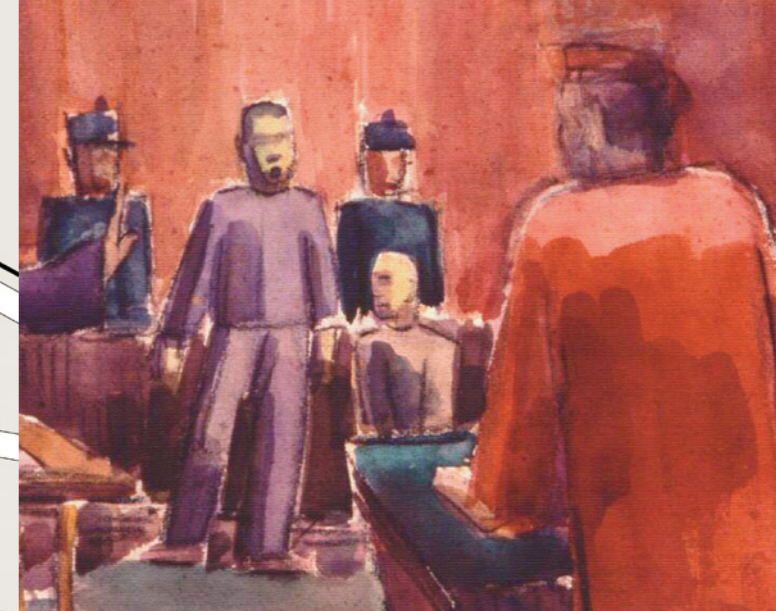
Od Dworca Gł. tramwaj nr 3 w kierunku Coschütz do przystanku „Münchner Platz“

Dojazd samochodem osobowym

Autostradą A 17, zjazd „Dresden-Süd“. Miejsce Pamięci nie dysponuje własnym parkingiem.

Godziny otwarcia i oprowadzań

Od pon. do pt. w godz. 10–16 · w sob. i niedz. w godz. 10–18
Dla grup szkolnych i studenckich oprowadzanie jest bezpłatne.
Bliższe informacje dot. pakietu edukacyjnego na stronie internetowej.

GEDENKSTÄTTE MÜNCHNER PLATZ DRESDEN

OSĄDZENI. ARESZTOWANI. STRACENI.
Sądownictwo polityczne w Dreźnie
1933-1945 || 1945-1957

Elfriede Geisenhainer (1923–2012) w trakcie wywiadu wspomina, jak w 1944 r. w budynku Sądu Krajowego przy Münchner Platz jako oskarżona musiała być świadkiem ogłoszenia w sali Sądu Przysięgłych kary śmierci dla swojego ojca Artura Hoffmanna.

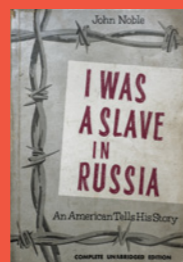
Dla zaprzyjaźnionego współwięźnia Josef Skupa (1892–1957) narysował w dreźnieńskim areszcie w roku 1944 marionetki Spejbel & Hurvínek.

SĄDOWNICTWO KARNE OKRESU NARODOWEGO SOCJALIZMU (1933–1945)

Wkrótce po przekazaniu władzy narodowym socjalistom w dniu 30. stycznia 1933 r. przed sądem przy Münchner Platz postawiono także przeciwników politycznych i krytyków nowego reżimu. Usytuowany we Freibergu Sąd Specjalny dla landu Saksonii przeprowadzał w budynku Sądu Krajowego część swoich procesów. W latach 1940-tych odbywały się tu rozprawy Trybunału Ludowego i Wyższego Sądu Krajowego, na których sądzono czeskich, polskich i niemieckich bojowników ruchu oporu. Kara śmierci stanowiła regułę. Utworzony w 1940 r. Sąd Specjalny w Dreźnie wydał wiele wyroków skazujących dla osób, które uznano za jednostki „szkodliwe społecznie“ wzgl. tzw. „przestępców radiowych“.

Także dreźnieński Sąd Krajowy przeprowadzał postępowania karne za tzw. „shańbienie rasy“. W przylegającym do niego zakładzie karnym więźniowie oczekiwali na proces lub wykonanie kary śmierci. W 1936 r. Münchner Platz stanowił jedno z głównych miejsc egzekucji dokonywanych przez reżim. Jego zasięg wybiegał poza Saksonię, aż na tereny obecnej Republiki Czeskiej. Dwie trzecie z łącznej liczby 1300 osób straconych przy Münchner Platz w wyniku narodowosocjalistycznej jurysdykcji to Czesi z pobliskiego „Protektoratu Czech i Moraw“ oraz „Okręgu „Sudeckiego“.

1

W swoich, opublikowanych w 1961 r. wspomnieniach, John Noble (1923–2007) opowiada o pobycie w obozie w Workucie, gdzie przebywał w pierwszej połowie lat 1950-tych. Trafit tam po aresztowaniu w Dreźnie przez sowiecką tajną policję w czerwcu 1945 r.

Popularna śpiewaczka operetkowa Mara Jakisch (1905–2005) została po gościnnym występie w Dreźnie w 1946 r. zaaresztowana przez sowiecką tajną policję (p. kartka z autografem i osobistą dedykacją). Po niemal trzech latach aresztu w jednoosobowej celi przy Münchner Platz została skazana w Moskwie za rzekome szpiegostwo na 25 lat tagru.

SĄDOWNICTWO KARNE RADZIECKICH WŁADZ OKUPACYJNYCH (1945–1950)

Zniszczony częściowo podczas nalotów bombowych areszt przy Münchner Platz w Dreźnie radzieckie władze okupacyjne wykorzystwały na siedzibę Trybunału Wojskowego i więzienie. Oprócz osób zatrzymanych w areszcie śledczym przebywały tu także osoby internowane bez wyroku sądowego. W trakcie błyskawicznych procesów na oskarżonych z reguły wydawano wyroki skazujące bez udowodnienia winy.

Przed sądem stawali oprócz niższej i średniej rangi funkcjonariuszy byłego reżimu także inni uczestnicy nazistowskich zbrodni. Dołączyli do nich zatrzymani bezprawnie przeciwnicy komunistycznego porządku we wschodniej części Niemiec. Dowodów na indywidualne przewinienia zazwyczaj nie było.

Ogłaszane przez Trybunał wyroki śmierci wykonywano na terenie Drezna. Zarówno liczba procesów jak i dokładne miejsce straceń nie są do tej pory znane. Wiele osób zmarło na skutek katastrofalnych warunków, w jakich ich przetrzymywano.

2

za pośrednictwem tej ulotki młodzi obywatele NRD protestowali przeciwko skazaniu na śmierć gimnazjalisty Hermanna Flade (1932–1980). W roku 1950 występował on przeciwko utworzeniu „Listy Jedności“ podczas wyborów do Izby Ludowej (parlamentu).

W tym wyrażonym placku Ruth Mehnert szmuglowała do NRD pisma o charakterze religijnym. Jako Świadek Jehowy otrzymała za to ośmioletnią karę więzienia. Podobnie jak poprzednio za czasów narodowego socjalizmu ten związek wyznaniowy także po 1950 r. był prześladowany na mocy prawa karnego.

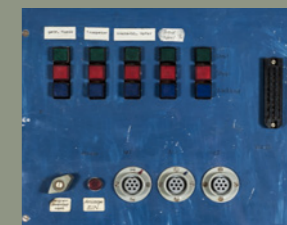

SĄDOWNICTWO KARNE W RADZIECKIEJ STREFIE OKUPACYJNEJ I POCZĄTKACH NRD (1945–1957)

Równoległe do działań radzieckich władz okupacyjnych także sądownictwo wschodnioniemieckie korzystało z pomieszczeń przy Münchner Platz. W drugiej połowie lat 1940-tych dreźnieński Sąd Krajowy prowadził dochodzenia przeciwko osobom obwinionym o uczestniczenie w narodowosocjalistycznych zbrodniach. Przed sądem przy Münchner Platz stawała jednak również coraz większa liczba przeciwników nowego reżimu.

W roku 1952 Münchner Platz był głównym miejscem straceń w NRD. Wszystkie wyroki śmierci wydane przez sądy NRD były aż do roku 1956 wykonywane w Dreźnie. Wśród 83 więźniów, jakich od ukończenia wojny stracono w Dreźnie, znajdowali się oprócz nazistowskich oprawców także nielojalni pracownicy enerderskiej Służby Bezpieczeństwa, uczestnicy powstania ludowego z 17. czerwca 1953 r. oraz członkowie zachodnich grup szpiegowskich i opozycyjnych.

3

W połowie lat 1980-tych zainstalowano w Miejscu Pamięci głośnik, by za pośrednictwem muzyki stworzyć podczas obchodów i uroczystości doniosłą atmosferę.

W czerwcu 1985 r. na byłym placu straceń polska delegacja na czele z ocalałym z więzienia Marianem Sobkowiakiem oddała hołd bojownikom grupy oporu – członkom „Czarnego Legionu“.

DZIEJE MIEJSCA PAMIĘCI (1959–1990)

Po przekazaniu kompleksu budynków przy Münchner Platz pod zarząd ówczesnej Politechniki Dreźnieńskiej byłe miejsce straceń wraz z przyległymi celami więziennymi przekształcono w Miejsce Pamięci. W centrum uwagi znajdował się komunistyczny ruch oporu i jego walka z narodowym socjalizmem. Tradycję tę przejęła SED wywodząc zeń prawo do kierowniczej roli w NRD. Innym ugrupowaniom, które w podobnym stopniu ucierpiały w okresie hitlerowskim, poświęcono niewiele uwagi lub wręcz je zignorowano. Funkcję, jaką pełniły budynki po roku 1945, całkowicie przemilczano.

Zdjęcia
Widok ogólny, Zdjęcie TU Dresden, Professura Fotogrametrii, Robert Koschitzki (Koschitzki) · Akwarela, Eva Schulze-Knabe, Proces przed Sądem Ludowym, Miejsce Pamięci Münchner Platz Dresden (GMPD), Zdjęcie TU Dresden, AVMZ, Lutz Liebert · wywiad na video z Elfriedą Geisenhainer, GMPD · Rysunek Spejbl & Hurvínek, GMPD, Zdjęcie TU Dresden, Koschitzki · Książka „I was a slave“, Zdjęcie TU Dresden, Koschitzki · Kartka z autogramem, GMPD · Ulotka, BStU · Zdjęcie: Ciasta i pism, BStU · Głośnik, GMPD, Zdjęcie TU Dresden, Koschitzki · Zdjęcie: Uroczystość na placu straceń, GMPD

4